

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра практичної психології та безпеки життєдіяльності

ПІДПИСАНО

Проректор з науково-педагогічної
навчальної роботи та рекрутації
проф. Заврилюк С.В.

№ 2 від 18.10. 2017 р.

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Підготовки «Бакалавр»

Галузь знань 0301 Соціально-політичні науки

Напрями підготовки 6.030102 Психологія

6.030103 Практична психологія

Програма навчальної дисципліни «Клінічна психологія» підготовки бакалавр.
галузі знань 0301 Соціально-політичні науки, за напрямом підготовки
6.030102 Психологія, 6.030103 Практична психологія.

Розробник:

Хлівна О.М., доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Рецензент:

Вірна Ж.П., доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри

практичної психології та безпеки життєдіяльності

протокол № 1 від 29.08. 2017 р.

Завідувач кафедри: _____ (Мушкевич М.І.)

Програма навчальної дисципліни

схвалена науково-методичною комісією факультету психології

протокол № 1 від 30. 08. 2017 р.

Голова науково-методичної

комісії факультету психології _____ (Івананько О.С.)

Програма навчальної дисципліни

схвалена науково-методичною радою університету

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	0301 Соціально-політичні науки 6.030102 – Психологія 6. 030103- Практична психологія Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150 / 5		Рік навчання 3
		Семестр 5
ІНДЗ:є		Лекції 30 год.
		Практичні (семінарські) 22 год. Лабораторні 20 год. Індивідуальні 58 год.
		Самостійна робота 70 год.
		Консультації 10 год.
	Форма контролю: екзамен	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	0301 Соціально-політичні науки 6.030102 – Психологія Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150 / 5		Рік навчання 3
		Семестр 5
ІНДЗ: немає		Лекції 20 год.
		Практичні (семінарські) 12 год. Лабораторні 12 год. Індивідуальні
		Самостійна робота 70 год.
		Консультації 17 год.
	Форма контролю: екзамен	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
заочна форма навчання	0301 Соціально-політичні науки 6.030102 – Психологія Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр (на базі молодший спеціаліст)	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150 / 5		Рік навчання 1
		Семестр 2
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 4 год. Лабораторні 4 год. Індивідуальні
		Самостійна робота 132 год.
		Консультації 14 год.
Форма контролю: екзамен		

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	0301 Соціально-політичні науки 6.030102 – Психологія Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр (на базі молодший спеціаліст)	Нормативна
Кількість годин/кредитів 150 / 5		Рік навчання 2
		Семестр 4
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 6 год.
		Практичні (семінарські) 4 год. Лабораторні 4 год. Індивідуальні
		Самостійна робота 136 год.
		Консультації 1 год.
Форма контролю: екзамен		

2. Анотація курсу

Клінічна психологія є однією з наук, які розвивають сучасні підходи до пізнання людської особистості і характеризуються значними успіхами в цілісному (холи стичному) вивченні та розумінні людини. Сучасна клінічна психологія має в своєму арсеналі солідний методологічний та методичний апарат, тому навчальний курс займає чільне місце серед дисциплін практичної підготовки

фахівця-психолога. Її специфічним **предметом** є дослідження патологічних психічних станів і процесів в їх соматичних проявах та психологічні прояви і наслідки патологічних соматичних процесів в їх соматичних процесів і явищ.

Метою викладання навчальної дисципліни “Клінічна психологія” є вивчення психологічних аспектів клінічної практики та професійних аспектів роботи медичного психолога. Основними завданнями вивчення дисципліни “Клінічна психологія” є формування у студентів розуміння місця та ролі клінічної психології в розв’язанні практичних та теоретичних проблем охорони здоров’я, психологічної служби в системі медицини; озброєння студентів знаннями теоретико-методологічних підходів до дослідження конкретних медико-психологічних проблем, методів дослідження в клінічній психології, особливостей взаємостосунків лікаря і хворого, функцій та специфіки роботи клінічного психолога в лікувальних закладах; формування навиків психодіагностичного обстеження в умовах клініки, розробки моделей клінічного інтерв’ю, збору даних психологічного аналізу, самостійного використання методів клінічного дослідження відповідно до розв’язуваних проблем, на професійному рівні приймати рішення (ставити діагноз, прогноз, тощо), виходячи з результатів дослідження; сприяння розвитку професійно-значимих властивостей, творчого відношення до професійної справи.

3. Компетенції

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- прикладні можливості клінічної психології та її профілактичну спрямованість;
- зв’язок соматичних і психічних явищ;
- структуру і функції психологічної служби у наданні допомоги населенню.
- розв’язувати диференціально-діагностичні завдання;
- розробляти експериментальну програму дослідження;
- дати психологічну характеристику хворої людини;
- пропагандувати психопрофілактичні методи оздоровлення;
- визначати індивідуальні особливості ведення здорового способу життя;

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2

ТЕМА	Кількість годин, відведених на:						
	Усього	Лекції	Практичн і заняття	Лаборат. заняття	Самост. роботу	Індивід. роботу	Контрол. роботу
МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО КЛІНІЧНУ ПСИХОЛОГІЮ							
Змістовний модуль 1. Предметне поле клінічної психології							
Тема 1. Вступ. Аналіз підручників	5	1			4		
Тема 2. Предмет і завдання клінічної психології	8	2	2		4		
Разом за змістовим модулем 1	13	3	2		8		МКР 1
Змістовний модуль 2. Методи дослідження в клінічній психології							
Тема 3. Методи дослідження в клінічній психології	13	3		2	8		
Тема 4. Основні теоретико – методологічні проблеми клінічної психології	16	4	2		10		
Разом за змістовим модулем 2	29	7	2	2	18		МКР 2
МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ							
Змістовний модуль 3. Вплив хвороби на психіку людини							
Тема 5. Відображення хвороби в психіці хворого	12	2	2	4	4	10	
Тема 6. Психогенні захворювання	10	2			8		
Тема 7. Психосоматичні захворювання	26	4	4		18	10	
Разом за змістовим модулем 3	48	8	6	4	30	20	МКР 3
Змістовний модуль 4. Психологія медичної діяльності. Сучасні проблеми клінічної психології							
Тема 8. Психологія лікаря та лікувального впливу	10	2		6	2	10	
Тема 9. Діяльність медичного психолога	16	2		6	8	4	
Тема 10. Емоційне вигорання медичних працівників	8	2	6		2	4	
Тема 11. Неврози у дітей та підлітків	10	2			8	6	
Тема 12. Психологія вмирання	4	2			2	4	
Тема 13. Психопрофілактика захворювань	10	2	6		2	10	
Разом за змістовим модулем 4	60	12	12	12	24	38	ПКР
Разом годин	150	30	22	20	70	58	

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Таблиця 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	<p>Тема: Предмет і завдання клінічної психології. Історичний огляд розвитку клінічної психології</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <p>Історія виникнення та розвитку клінічної психології за рубежом. Історія виникнення та розвитку клінічної психології на Україні. Організація медичної психологічної служби за рубежом. Організація медичної психологічної служби на Україні.</p>	2
2	<p>Тема: Основні теоретико-методологічні проблеми клінічної психології. Принципи-альтернативи клінічної психології</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <p>Основні проблеми клінічної психології. Основні (фундаментальні) медичні поняття: етіологія, патогенез і саногенез, симптом, синдром, клінічний діагноз. Поняття психіатричного діагнозу, психологічного діагнозу. Функціональний діагноз як результат інтеграції клінічного, психологічного і соціального аспектів хвороби. Категоріальний апарат медичної психології: психічна активність, сприймання, увага, пам'ять, мислення, інтелект, емоції, воля, фрустрація, свідомість, самосвідомість, самооцінка, конфлікт, криза, психогенез, психологічний захист, психологічний контакт.</p>	2
3	<p>Тема: Відображення хвороби в психіці хворого: аналіз механізмів виникнення і розвитку патологічних форм людської поведінки</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <p>Біографія Е.Кречмера. Аналіз монографії з медичної психології. Е.Кречмер про потяги і їх патологічні зміни. Е.Кречмер про зв'язок будови тіла і психічного життя людини. Біографія А.Кемпінські. Аналіз праці з екзистенційної психіатрії. А.Кемпінські про психопатологію влади, психопатологію «надлюдини», «Комплекс Господа Бога», інше. Біографія Б.Зейгарнік. Аналіз монографії з патопсихології. Психологічні механізми аномального розвитку особистості (Б.Братусь).</p>	2
4	<p>Тема: Психологічні особливості хворих з різними соматичними захворюваннями.</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <p>Порушення харчової поведінки. Психофізіологічна і психологічна адаптація людини після пересадки органів тканин. Психічні розлади при онкологічній патології. Фази реагування на злоякісні новоутворення (Кублер – Росс). Клініка дитячих хвороб.</p>	4
5	<p>Тема: Порушення емоційно-вольової сфери. Емоційне вигорання медичних працівників</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <p>Характеристика різних видів емоційного реагування. Депресія, ейфорія, апатія, емоційна лабільність, амбівалентність почуттів. Управління емоціями і емоційними станами. Патологічні зміни емоційних реакцій та станів. Явище аутизму. Особливості емоційної сфери медичних працівників.</p>	6
6	<p>Тема: Специфічні профілактичні програми</p> <p><i>Перелік питань для обговорення:</i></p> <p>Вікові кризи в нормі і паталогії. Кризи середнього віку та передпенсійна криза. Основна проблема старості. Специфічні</p>	6

	профілактичні програми. Оцінка та аналіз профілактичних програм і відповідних заходів. Програми подолання алкоголізму. Програми подолання наркотичної залежності. Програми роботи з ВІЛ-інфікованими. Програми підвищення культури здоров'я.	
	Разом	22

ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Таблиця 4

1	<p>Тема: Психологічний анамнез хворого. Перелік питань для обговорення: Ознайомлення з технікою інтерв'ю, побудова питань, фіксація даних, попередня підготовка, оформлення картки прийому хворого; Демонстрування викладачем (методом рольової гри) техніки побудови та збору психологічного анамнезу. Відпрацювання студентами в парах навичок психологічного анамнезу.</p>	2
2	<p>Тема: Відображення хвороби в психіці хворого. Ставлення пацієнта до хвороби, оточення, життєвих перспектив. Перелік питань для обговорення: Ознайомлення студентів з методиками діагностики ставлення пацієнта до власної хвороби, до її лікування, лікарів медперсоналу, рідних і близьких оточуючих, до роботи (навчання), самотності і майбутнього, а також до своїх вітальних функцій (самопочуття, настрої, сон, апетит).</p>	2
3	<p>Тема: Вивчення особистості хворого. Перелік питань для обговорення: Ознайомлення студентів з методиками діагностики особистості психосоматичного хворого, формування навичок обробки та інтерпретації даних.</p>	4
4	<p>Тема: Вивчення особистості лікаря. Перелік питань для обговорення: Ознайомлення студентів з методами діагностики особистості лікаря, можливістю їх застосування в практиці лікувальної діяльності та професійної самореалізації.</p>	6
5	<p>Тема: Вивчення емоційно-регулятивної сфери . Перелік питань для обговорення: Ознайомлення студентів з методиками діагностики емоційної сфери , загального психологічного стану та поведінки в стресовій ситуації, пов'язаній з хворобою. Формування, вміння інтерпретації даних в практичній діяльності.</p>	6
	Разом	20

5.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Таблиця 5

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема: Вступ. Аналіз підручників Покращення психологічної підготовки медичних кадрів. Використання медичної психології в сфері освіти: педагогіка, початкова і середня освіта, вища освіта. Коротка історія виникнення і розвитку медичної психології. Аналіз підручників з клінічної психології.	4
2	Тема: Предмет і завдання клінічної психології Практичні завдання клінічної психології. Клінічна психологія і суміжні дисципліни. Характеристика основних галузей клінічної психології	4
3	Тема: Методи дослідження в клінічній психології. Характеристика окремих спеціальних методів клініко-психологічного дослідження: основні переваги, недоліки, особливості застосування, досвід психологів-дослідників. Характеристика окремих методик клініко-психологічного дослідження: основні переваги, недоліки, особливості застосування, досвід психологів-дослідників.	8
4	Тема: Основні теоретико – методологічні проблеми клінічної психології. Основні альтернативи клінічної психології: здоров'я – хвороба, хвороба – особистість, нозос – патос, адаптація – дезадаптація, розвиток – розпад. Психічна норма і психічна патологія. Помежові перехідні психічні стани. Особливості психічного реагування на захворювання. Поняття малої психіатрії.	10
5	Тема: Відображення хвороби в психіці хворого. В. Е. Каган про внутрішню картину здоров'я (ВКЗ). Диференційно-аналітична концепція Н. Пезешкіана в клінічній психології. Індивідуально-психологічні фактори захворювання. Типи психологічного реагування на захворювання за А. Е. Лічко.	4
6	Тема: Психогенні захворювання. Причини і механізми психогенних захворювань. Учіння про психічну травму. Фрустрація, її конструктивні і деструктивні ефекти. Механізми психологічного захисту. Психози. Неврози. Неврози у дітей та підлітків. Психодіагностика і психотерапія неврозів. Досвід роботи психотерапевтів та психіатрів.	8
7	Тема: Психосоматичні захворювання. Профіль особистості психосоматичного хворого. Психологія роботи з психосоматичним хворим. Особливості процесу. Специфіка психологічної допомоги онкохворим та їх рідним і близьким. Специфіка психологічної допомоги кардіохворим та їх рідним і близьким. Специфіка психологічної допомоги хворим на цукровий діабет та їх рідним і близьким. Специфіка психологічної допомоги особам із шкірними захворюваннями та їх рідним і близьким. Специфіка психологічної допомоги іншим категоріям хворих з картиною психосоматики та їх рідним і близьким.	18
8	Тема: Психологія лікаря та лікувального впливу. Професійна психічна деформація, лікарські помилки. Види спілкування. Вміння психічного впливу. Контакт з родиною хворого.	2

9	Тема: Діяльність медичного психолога. Кваліфікаційна характеристика медичного психолога. Організація психотерапевтичного середовища в лікувальних підрозділах.	8
10	Тема: Емоційне вигорання медичних працівників. Емоційне вигорання медичних працівників. Професійне вигорання медичних працівників. Психодіагностика емоційного вигорання медичних працівників.	2
11	Тема: Неврози у дітей та підлітків. Своєрідність психічного розвитку дітей та підлітків. Роль страху і тривоги в генезі неврозів. Методи обстеження дітей. Особистість батьків і стосунки в сім'ї. Патогенез неврозів у дітей і підлітків.	8
12	Тема: Психологія вмирання. Поняття біологічної смерті, клінічної смерті. Поведінка і суб'єктивні переживання вмираючих. Динаміка психологічних реакцій вмираючих за Кюблер –Росс. Стан свідомості в момент смерті. Термінальний хворий і якість його життя. Виникнення і розвиток танатотерапії.	2
13	Тема: Специфічні профілактичні програми. Оцінка та аналіз профілактичних програм і відповідних заходів. Програми подолання алкоголізму. Програми подолання наркотичної залежності. Програми роботи з ВІЛ-інфікованими. Програми підвищення культури здоров'я.	2
	Разом	70

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота з дисципліни (**ІНДЗ**) передбачає поглиблене вивчення конкретних питань за авторськими концепціями клінічної психології та підготовку цього матеріалу у формі написання пошукової творчої роботи.

Така пошукова творча робота готується за планом:

- 1) коротка біографія автора,
- 2) його праці,
- 3) основні положення концепції,
- 4) досвід практики або психологічна допомога,
- 5) власне враження від ознайомлення.

Тематика підготовки пошукових творчих робіт до ІНДЗ:

1. Профіль особистості з різними шкірними захворюваннями.
2. Психологічна характеристика хворих з іншими захворюваннями.
3. Психосоматика харчових розладів.
4. Психологія вмирання.
5. Неврози у дітей та підлітків.
6. Психопрофілактика захворювань.

7. Роль А.Менегетті у розвитку медичної психології.
8. Братусь про норму і патологію, про критерії психічного здоров'я.
9. К.Хорні про невротичну особистість нашого часу.
- 10.Психосоматичний підхід в медицині (Ф.Александр, Ш.Селеснік).
- 11.Дослідження А.У.Захаровим неврозів у дітей.
- 12.Концепція Н.Пезешкіана в клінічній психології.Позитивна психотерапія.
13. Роль Б.Д.Карвасарського в розвитку медичної психології.
- 14.Дослідження психологічного захисту у хворих дітей.
- 15.Внесок Л.Бурлачука в клінічну діагностику.
- 16.Типи невротичних конфліктів за В.М.Мясищевим.
- 17.Етапність протікання неврозу (В.В.Корольов, Н.Д.Локосіна, ін.)

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

В оцінюванні змістовного модуля враховується аудиторна робота студента та результат написання модульної підсумкової роботи. Окремо оцінюється виконання самостійного індивідуального завдання.

Таблиця 6

Поточний контроль													Модуль 3 (ІНДІЗ)	Модуль 4 (Модульний контроль)				Загал ьна кількі сть балів
Модуль 1				Модуль 2										МКР 1	МКР 2	МКР 3	ПКР	
Змістовий Модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			Змістовий Модуль 4											
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Тема 13						
2	2	4	4	4	4	4	2	2	2	1	1	2	6	10	15	15	20	100

Якщо студент не згідний із набраною сумою балів, то бали за проміжний контроль анулюються і студент може, за бажанням, скласти екзамен, який максимально оцінюється 60-ма балами.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи(проекту), практики	для заліку
90 - 100	A	Відмінно	зараховано
82 - 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 - 74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 - 59	Fx	Незадовільно	Не зараховано (з можливістю повторного складання)

МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному і лабораторному занятті за результатами виконання лабораторних робіт та усних відповідей студентів із тем, що вивчаються на практичних і лабораторних заняттях.

Оцінка практичної та лабораторної роботи залежить від якості виконання усіх завдань, оформлення, висновків. За практичний вид діяльності студент може максимально отримати 22 балів (за кожне практичне заняття – 2). За лабораторний вид діяльності студент може максимально отримати 12 балів (за кожне лабораторне заняття – 1,5балів). Загалом, за всі якісно виконані завдання (практичних – 11 і лабораторних – 8) можна отримати 34 бали.

Підготовка та робота на семінарських заняттях оцінюється таким чином:

1. Доповідь по темі:

1бал - відповідь повна, з посиланням на джерела, відповідає плану семінара

0,5 б. - відповідь неповна, посилання на одне джерело, доповнює доповідь

2. Конспект до теми:

1 бал - (за всіма питаннями, наявні додаткові джерела, анотування сучасної наукової літератури, вказівки на роботи викладачів факультету.

0,5б. - за окремими питаннями, наявні додаткові джерела, деяке анотування сучасної наукової літератури, вказівки на інтернет-ресурс.

Підготовка та робота на лабораторних заняттях оцінюється таким чином:

1. Звіт з лабораторної роботи:

1,5 бали - відповідає темі і плану лабораторної роботи, містить виконані відповідні методики та психологічний висновок, включає при необхідності зведену таблицю даних та психологічний прогноз;

1бал - звіт зроблено посередньо, не дотримано його структуру, методики виконано не в повному обсязі, відсутній психологічний прогноз;

0,5 бал - звіт зроблено не за всіма структурними компонентами, не дотримано його структуру;

0 бал - методики виконано не в повному обсязі, відсутній психологічний прогноз.

Критерії оцінювання індивідуальної роботи За кожне індивідуальне завдання студент максимально може отримати 6 балів:

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	2
1	Завдання виконане поверхнево. Фрагментарне виконання (40 %).
2	Фрагментарне виконання лише частини (60 %) завдання.
3	Завдання виконане повністю. Стиль виконання - копіювальний (відтворення відомостей без чіткого усвідомлення їх суті).
4	Завдання виконане повністю. Стиль виконання - копіювально-алгоритмічний (частина відомостей відтворена без чіткого усвідомлення їх суті, частина відтворена й пояснена).
5	Завдання виконане повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Стиль виконання – евристичний з елементами пошукового.
6	Завдання виконане повністю. Чітка аргументація та виділення ключових позицій. Глибоке розуміння суті виконуваного завдання. Посилання на новітні джерела літератури. Оригінальність. Виражений творчий підхід у роботі над виконанням завдання. Стиль виконання - творчий.

Підсумковий контроль здійснюється засобами модульних робіт та контрольної підсумкової роботи. Модульна робота №1 тестова та оцінюється в 10 балів. Модульна робота №2 тестова, оцінюється в 15 балів. Модульна робота №3 тестова, оцінюється теж в 15 балів. Контрольна підсумкова робота письмова – 20 балів.

Загальна сума балів визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність, проміжний модульний контроль й індивідуальну роботу. Максимальна кількість балів, які студент може набрати за результатами оцінювання всіх видів навчальної діяльності, дорівнює 100.

Оцінка з дисципліни виставляється за національною шкалою, за 100-бальною системою та за шкалою ECTS.

8. Рекомендована література

1. Вітенко І. С. Основи загальної і медичної психології : [навч. посіб. для учнів мед. уч-щ] / І. С. Вітенко, Л. М. Дутка, Л. Я. Зименковська. – К. : Вища шк., 1991. – 272 с.
2. Зейгарник Б. В. Психология личности : норма и патология : избр. психол. тр. / Б. В. Зейгарник ; под ред. М. Р. Гинзбурга. – М. : Ин-т практ. психологии ; Воронеж : МОДЭК, 1998. – 348 с.
3. Карсон Р. Анормальная психология / Р. Карсон, Д. Батчер, С. Минека ; науч. ред. Б. В. Овчинников. – 11-е изд. – М. : Питер, 2004. – 1168 с.
4. Клиническая психология / под ред. М. Перре, У. Баумана. – 2-е междунар. изд. – С.Пб. : Питер, 2003. – 1312 с. – (Мастера психологии).
5. Кочюнас Р. Основы психологического консультирования : пер. с лит. / Р. Кочюнас. – М. : Академ. Проект, 2000. – 240 с.
6. Кречмер Э. Медицинская психология / Э. Кречмер ; отв. ред. В. А. Луков. – СПб. : Союз, 1998. – 462 с.
7. Максименко С. Д. Медична психологія / С. Д. Максименко. – Вінниця : Нова книга, 2010. – 520 с.
8. Максименко С. Д. Психологічна допомога тяжким соматично хворим / С. Д. Максименко. – К., 2007. – 114 с.
9. Малкина-Пых И. Г. Психосоматика : справоч. практ. психолога / И. Г. Малкина-Пых. – М. : Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
10. Матвеев В. Ф. Основы медицинской психологии, этики и деонтологии : учеб. пособие для учащихся мед. училищ / В. Ф. Матвеев. – М. : Медицина, 1984. – 176 с.
11. Менделевич В. Д. Клиническая и медицинская психология / В. Д. Менделевич. – М. : Медпресс, 2001.
12. Морозов С. М. Клінічна психологія : навч. посіб. / С. М. Морозов, В. В. Бондар ; Інститут післядипломної освіти Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. — К. : ІПО КУ ім. Тараса Шевченка, 2001. 114 с.

13. Мягков И. Ф. Медицинская психология: Пропедевтический курс : учеб. для студентов вузов / Мягков И. Ф., Боков С. Н., Чаева С. И. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Логос, 2003. – 318 с.
14. Смоленко Л. Ф. Медицинская психология для медсестер и фельдшеров / Л. Ф. Смоленко, Т. А. Чебуракова. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 416 с. – (Серия: Медицина для всех).
15. Тодд Д. Основы клинической и консультативной психологии : пер. с англ. / Д. Тодд, А. К. Богарт. – СПб. : Сова ; М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – 768 с.
16. Федоренко Р. П. Психодіагностична практика в клініці : навч.-метод. посіб. / Р. П. Федоренко. – Луцьк : Вежа, 2010. – 234 с.
17. Шевченко Н. Ф. Практикум із психологічної допомоги соматичних хворих : навч. посіб. / Н. Ф. Шевченко. – Запоріжжя : Інсервіс, 2003. – 52 с.

Додаткова література

1. Абрамова Г. С. Практическая психология / Г. С. Абрамова. – М. : Изд-во МГУ, 1997. – 368 с.
2. Адашинская Г. А. Различия в восприятии боли мужчинами и женщинами // Психологический журнал.– 2007.– Т. 28, № 6.– С. 82 – 90.
3. Адлер А. Индивидуально-психологическое лечение неврозов / А. Адлер // Практика и теория индивидуальной психологии. – М., 2002. – С. 46–62.
4. Адлер А. Очерки по индивидуальной психологии / А. Адлер ; пер.с нем. А. М. Боковинова. – М. : Когито-Центр, 2002. – 220 с.
5. Андреев И. Л. Взаимосвязь психического и соматического здоровья человека / И. Л. Андреев, А. Ю. Березанцев // Человек. – 2010. – № 2. – С. 135–142. – Библиогр.: 15 назв.
6. Балашова Е. Ю. Некоторые аспекты проблемы нормы в клинической психологии / Е. Ю. Балашова, М. С. Ковязина // Вопр. психологии. – 2006. – № 1. – С. 112–117.
7. Балашова Е. Ю., Ковязина М. С. Некоторые аспекты проблемы нормы в клинической психологии // Вопросы психологии.– 2006.– № 1.– С. 112 – 117.
8. Болтівець С. І. Педагогічна психогігієна: теорія та методика : монографія / С. І. Болтівець ; М-во освіти і науки України, Київ. регіон. ін-т удоскон. вчителів ім. Б. Грінченка. – К. : Ред. "Бюлетня ВАК України", 2000. – 303 с. – Бібліогр.: с. 290–302.
9. Бондаревич С. Вікова періодизація прояву захворювань урологічного профілю // Психологія і суспільство.– 2006.– № 3.– С. 90 – 100.
10. Бондаревич С. Вікова періодизація прояву захворювань урологічного профілю / С. Бондаревич // Психологія і суспільство. – 2006. – № 3. – С. 90–100.
11. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика / А. Ф. Бондаренко. – К. : Освіта України, 2007. – 336 с.
12. Брукер С. Арттерапия с пациентами, страдающими дефектами слуха и эмоциональными расстройствами // Московский психотерапевтический журнал.- 2007.- № 1.- С. 100-118.

13. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – СПб. [и др.] : Питер, 1999. – 520 с.
14. Бухановский А. О. Общая психопатология : пособие для врачей / А. О. Бухановский, Ю. А. Кутявин, М. Е. Литвак. – Изд 2-е, перераб. и доп. – Ростов н/Д : Феникс, 2000. – 416 с.
15. Венгер А. Л. Клиническая психология развития: состояние и перспективы // Вопросы психологии.– 2007.– № 5.– С. 3 – 12.
16. Володарська Н. Д. Проблеми життєтворчості особистості з вадами здоров'я // Практична психологія та соціальна робота.– 2005.– № 7.– С. 50 – 54.
17. Володарська Н. Д. Проблеми життєтворчості особистості з вадами здоров'я / Н. Д. Володарська // Практ. психологія та соц. робота. – 2005. – № 7. – С. 50–54.
18. Гіндак К. Психологічний захист як аспект психопрофілактики і психогієни / К. Гіндак // Персонал. – 2009. – № 4. –С. 84–94.
19. Гнатюк Р. «Синдром божевільного покупця» // Дзеркало тижня.– 2004.– 10 квітня.– С. 22.
20. Гулина М. А. Терапевтическая и консультативная психология / М. А. Гулина. – СПб. : Речь, 2001. – 348 с. : ил. – (Классики и современники психологии). – Библиогр.: с. 336–348.
21. Ерёмкина А. А., Лузик М. В. Изучение мотивационной стороны учебной деятельности с тяжёлой степенью нарушения интеллекта // Практическая психология и логопедия.– 2005.– № 5/6.– С. 52 – 62.
22. Ермак В. Д., Рыбалко О. Т. ТИМ психики и методология творческого развития людей с особенными потребностями // Менеджмент и кадры: психология управления, соционика и социология.– 2006.– № 8.– С. 32 – 35.
23. Эльберг Э. К. Влияние психологических особенностей больного и его отношения к болезни на процесс лечения / Э. К. Эльберг // Вопр. психологии. – 2006. – № 1. – С. 79–83.
24. Заика Е. В., Лотоцкая М. Ю. Методика исследования эмоций в клинической психологии // Практична психологія та соціальна робота.– 2003.– № 6.– С. 62 – 68.
25. Зелінська Т. Інфантильні залежності амбівалентної особистості // Психологія і суспільство.– 2005.– № 1.– С. 27 – 38.
26. Карсон Р. Расстройства личности // Аномальная психология / Карсон Р., Батчер Д., Минека С. – С.Пб., 2004. – С. 553–617.
27. Квасенко А. В. Психология больного / А. В. Квасенко, Ю. Г. Зубарев. – Л. : Медицина, 1980. – 184 с.
28. Кемкіна В. Формування міжособистісних відносин дорослих сліпих засобами ігрової діяльності // Спортивний вісник Придніпров'я.– 2004.– № 6.– С. 30 – 32.
29. Китаев-Смык Л. А. Психология стресса : [монография] / Л. А. Китаев-Смык ; Акад. наук СССР, Ин-т психологии ; отв. ред. В. А. Попов. – М. : Наука, 1983. – 368 с.
30. Косов А. В. Психологический опыт социальной мифоонтологии людей с ограниченными возможностями // Журнал практ. психолога.– 2006.– № 1.– Спецвып.– С. 88 – 93.

31. Коцан І. Я. Психологія здоров'я людини : навч. посіб.для студ. ВНЗ / І. Я. Коцан, Г. В. Ложкін, М. І. Мушкевич ; М-во освіти і науки України, Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : РВВ "Вежа" ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. – 316 с.
32. Кочарян А. С. Проблемы единства зависимых расстройств / А. С. Кочарян, В. В. Коровицкая // Журн. практ. психолога. – 2005. – № 11. – С. 58–71.
33. Кочарян А. С., Коровицкая В. В. Проблемы единства зависимых расстройств // Журнал практ. психолога. – К., 2005. – Вып. 11. – С. 58 – 71.
34. Куряк Н. С. Особенности целенаправленной и эмоциональной активности подростков с нарушениями слуха // Психологический журнал. – 2006. – Т. 27, № 6. – С. 54 – 64.
35. Лазаревська О. Проблеми психологічної реабілітації людей після травматизму / О. Лазаревська, Г. Найдьонова // Психологія і суспільство. – 2005. – № 1. – С. 82–86.
36. Лазаревська О., Найдьонова Г. Проблеми психологічної реабілітації людей після травматизму // Психологія і суспільство. – 2005. – № 1. – С. 82 – 86.
37. Лісова О. Критерії психологічної діагностики і типологія внутрішньої картини здоров'я / О. Лісова // Психологічні перспективи / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2009. – Вип. 14. – С. 15–23. – Бібліогр.: 10 назв.
38. Любан-Плоцца Б. Психосоматичний хворий на прийомі у лікаря / Б. Любан-Плоцца [та ін.]. – К. : АДЕФ-Україна, 1997. – 326 с.
39. Максименко С. Д., та ін. Проблеми діагностики пост травматичних станів особистості // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – № 8. – С. 1 – 3.
40. Момот В. А. Теоретические основы социально – психологической реабилитации лиц с глубокими нарушениями зрения // Психологическая наука и образование. – 2005. – № 4. – С. 30 – 37.
41. Мостова Т. «Сонячне коло» допомагає хворим на аутизм // Освіта. – 2005. – 13 – 20 квітня. – (№ 16). – С. 8. – Інтерв'ю.
42. Николаева В. В., Арина Г. А. Клинико-психологические проблемы психологии телесности // Психологический журнал. – 2003. – Т. 24, № 1. – С. 119 – 127.
43. Полунина А. Г., и др. Когнитивные нарушения и риск развития алкоголизма и наркомании при синдроме дефицита внимания с гиперактивностью // Психологический журнал. – 2006. – Т. 27, № 1. – С. 81 – 88.
44. Салтыкова И. М. К проблеме коррекции субдепрессии в позднем зрелом возрасте у лиц с инвалидностью // Психология зрелости и старения. – 2003. – № 1. – С. 82 – 89.
45. Северіна Л. Про інфантилізм // Психолог. – 2005. – Січ. (№ 2). – С. 27 – 28.
46. Солошенко Д. В. Экстренная психологическая помощь: Консультирование / Д. В. Солошенко // Практ. психологія та соц. робота. – 2002. – № 9/10. – С. 17–38.
47. Сурков К. Г. Проблемы этики в клинической психологии // Вестник МУ. Сер. 14. Психология. – 2006. – № 2. – С. 3 – 11.
48. Тхостов А. Ш. Психология телесности / А. Ш. Тхостов. – М. : Смысл, 2002. – 287 с.

49. Федоренко Р. П. Практикум з психологічного консультування : навч.-метод. посіб. / Р. П. Федоренко. – Луцьк : Вежа, 2005. – 105 с.
50. Федоренко Р. П. Психологія суїциду : навч. посіб. / Р. П. Федоренко. – Луцьк: Вежа, 2011. – 234 с.
51. Федуніна Н. Ю. Психолог в лікарні: опыт вхождения в профессию / Н. Ю. Федуніна // Моск. психотерапевт. журн. – 2006. – № 1. – С. 160–163.
52. Хаит Ф. И. Особенности отношения к болезни эндокринных больных в ситуации обострения их хронического заболевания // Актуальные проблемы современной науки.– 2003.– № 1.– С. 263 – 274.
53. Шабанов П. Д. Основи наркології / П. Д. Шабанов. – СПб. : Вид-во Лань, 2002. – 556 с.
54. Шевченко Н. Ф. Работа психолога в онкологической клинике: использования метода символдрамы / Н. Ф. Шевченко // Символдрама : сб. науч. тр. – М., 2001. – С. 354–364.

9.Перелік питань до екзамену

1. Медична та клінічна психологія, розмежування понять.
2. Патопсихологія.
3. Нейропсихологія як галузь медичної психології.
4. Психосоматика.
5. Психотерапія в практиці клінічної психології.
6. Психогігієна.
7. Характеристика консультування за основними критеріями.
8. Методологічні проблеми в медичній психології.
9. Основні медичні поняття в медичній психології.
10. Історія вивчення внутрішньої картини хвороби.
11. Основні рівні відображення хвороби в психіці людини.
12. Суб'єктивне ставлення хворого до хвороби.
13. Соціально-конституційні фактори захворювання.
14. Індивідуально-психологічні фактори захворювання.
15. Етапи формування суб'єктивного ставлення до своєї хвороби.
16. Психогенні захворювання .
17. Учиння про психічну травму.
18. Фрустрація.
19. Мотиваційні конфлікти.
20. Психогенні нервово-психічні захворювання.
21. Значення психосоматичної медицини. Основні теорії пояснення психосоматичних зв'язків.
22. Класифікація психічних та соматичних взаємозалежностей.
23. Психосоматичні порушення.
24. Основні аспекти алергії. Профіль особистості хворих алергією.
25. Профіль особистості з іншими шкірними захворюваннями.
26. Психологічна характеристика хворих з іншими захворюваннями.
27. Феномен „антиципаційного ставлення”.
28. Психосоматика серцево-судинних захворювань.
29. Психосоматика серцево-судинних захворювань.
30. Психосоматика онкологічних захворювань.

31. Психосоматика харчових розладів.
32. Психологія вмирання.
33. Неврози у дітей та підлітків.
34. Психопрофілактика захворювань.
35. Роль Е.Кречмера у розвитку медичної психології.
36. Е.Кречмер про типологію темпераментів.
37. Братусь про норму і патологію.
38. Братусь про критерії психічного здоров'я.
39. В.Каган про ВКЗ.
40. К.Хорні про невротичну особистість нашого часу.
41. Психосоматичний підхід в медицині (Ф.Александр, Ш.Селеснік).
42. Типологічна модель Ганнушкіна.
43. Ефект Б.Зейгарнік. Біографічний огляд.
44. Патопсихологічна школа Б.Зейгарнік.
45. А.Кемпінські про психопатологію.
46. Злочин геноциду і героїзм (за Кемпінські).
47. Дослідження А.У.Захаровим неврозів у дітей.
48. Вивчення страхів у невротичних дітей і підлітків (за Захаровим).
49. Концепція хвороби А.Лурії.
50. Диференційно-аналітична концепція Н.Пезешкіана в клінічній психології.
51. Типи психологічного реагування на захворювання за А.Е.Лічко.
52. Дослідження психологічного захисту у дітей.
53. Внесок Л.Бурлачука в клінічну діагностику.
54. "Реактивна тріада" К.Ясперса.
55. Джерела внутрішніх конфліктів (за Фрейдом, Адлером, Хорні, Еріксоном).
56. Учіння І.Павлова про сутність неврозу.
57. Типи невротичних конфліктів за В.М.Мясищевим.
58. Етапність протікання неврозу (В.В.Корольов, Н.Д.Локосіна, ін.).
59. Роль Б.Д.Карвасарського в розвитку медичної психології.
60. Аналіз підручників з клінічної психології.
61. Критерії вибору методів дослідження в клінічній психології.
62. Класифікація методів дослідження в клінічній психології.
63. Метод анамнезу. Загальна характеристика.
64. Оцінка методу анамнезу. Катамнез.
65. Клінічне інтерв'ю. Загальна характеристика.
66. Принципи клінічного інтерв'ю.
67. Модель клінічного інтерв'ю.
68. Діагностика психічного реагування на захворювання.
69. Діагностичний арсенал для дослідження ВКХ.
70. Діагностика типу ставлення до хвороби.
71. Діагностика депресивних станів.
72. Проективні техніки в медико-психологічній практиці.
73. Діагностика неврозів (методики).
74. Діагностика особистості лікаря.
75. Діагностика особистості лікаря образу "ідеального лікаря".
76. Діагностика сімейної ситуації хворого.